

Svetski spomenik kulture postao najveći zatvor u svetu, svedočio nekadašnji gradonačelnik Dubrovnika

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Dan 133

Dubrovnik zauzima posebno mesto ne samo u svesti Hrvata i ostalih građana nekadašnje Jugoslavije, nego i ljudi širom sveta. Ujedinjeni narodi su grad proglasili 'Svetskim spomenikom kulture' koji zavređuje posebnu zaštitu. Ipak, 23. oktobra 1991, srpsko-crnogorska vojska je započela neprekidan, sistematski napad na Stari grad i njegove stanovnike. Od tada do kraja 1991 godine, na ovaj zaštićen grad je palo 1056 granata.

Petar Poljanić, nekadašnji gradonačelnik Dubrovnika, je na suđenju Slobodanu Miloševiću za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti svedočio o toj opsadi grada. Posledice napada koji je bio 06.12.1991. je opisao kao 'strašno razaranje, najveće u istoriji oblasti.' Na pitanje tužilaca da li je imao dojam da su određene građevine bile posebno napadnute ili je gađan ceo grad, odgovorio je: 'Moj je utisak bio da zgrade nisu bile posebno ciljane. Celi Stari grad je bio gađan. Kada sam se popeo na zidine 07. decembra, nisam vidio ni jedan krov koji nije bio direktno pogođen ili oštećen granatom koja je negde blizu pala. Njihova meta je bila ceo grad.'

Tužilac je onda predao svedoku dugi spisak osoba koje su poginule od granatiranja. Čitajući imena sa spiska, svedok je identifikovao prijatelje i ljude čijim je pogrebima prisustvovao. Izjavio je da je bio brzo obavешten o svakoj pogibiji. Nije prepoznao ime ni jednog borca među njima, iako su novinari napisali da je pet hrvatskih gardista poginulo u granatiranju. U gradu nije bilo vojnih objekata ni artiljerije, tvrdi Poljanić. Napad nije bio ničim izazvan, rekao je: 'Mi nismo bili u situaciji da ih provociramo... Oni su imali treću ili četvrtu vojsku po snazi u Evropi, a mi smo imali stotinjak ljudi.'

Do napada je došlo uprkos obećanju koje je Poljaniću na sastanku u Herceg Novom u ranom septembru 1991 dao Admiral Đurović. 'Sve dok sam ja komandant ove oblasti, ni jedna granata neće pasti na Dubrovnik.' Admiral je uhapšen 04. oktobra, pušten nekoliko dana kasnije i onda ubijen. Pretpostavlja se da su ga ubile srpsko/crnogorske snage. Svedok je ovo čuo od jednog od ljudi koji su nosili umirućeg Admirala.

Napad na Dubrovnik bio je deo šire kampanje koju je JNA započela sredinom septembra sa ciljem da uspostavi kontrolu od Crne Gore do Karlobaga, zamišljene granice države koju je Milošević, navodno, hteo da stvori. Kao izgovor za napad, jedan od pratilaca Admirala Đurovića u Herceg Novom je rekao Poljaniću da je na zvoniku crkve Svete Ane u Dubrovniku ustaško gnezdo. Poljanić mu je na to odgovorio da Sveta Ana nema zvonik, a da nema ni ustaša.

Posle Admiralove smrti, Poljanić se sastao sa njegovim naslednikom, Admiralom Jokićem. On je svedočio da je u Jokićevoj pratnji bio psiholog koji je bio autor propagandne priče da se 30 hiljada naoružanih Hrvata priprema da napadne Kotor. Ova laž je navela Crnogorce da uzmu oružje i priključe se napadu na Dubrovnik i na hrvatsku obalu. Raniji svedok, nekadašnji ministar inostranih poslova Crne Gore, Nikola Samardžić, je svedočio kako je priča o 30,000 hrvatskih vojnika bila odlučujuća u odluci crnogoraca da prekinu pregovore sa Hrvatskom i priključe se Miloševiću (Vidi CIJ izveštaj: 'Lažima i pretnjama Crna Gora uvučena u rat', 08.10.2002.)

U času kada se Poljanić sastajao sa gradonačelnikom Trebinja, koji ga je uveravao da Srbija nema teritorijalnih ambicija osim Prevlake, šest hiljada vojnika JNA se okupljalo u Trebinju. Nekoliko dana kasnije, JNA je započela opšti napad na Konavle i opštinu Dubrovnik. Poljanić je pokazao na karti kako su bili napadnuti sa svih strana, uključujući s mora i iz vazduha. Voda, elektrika i telefon su im bili prekinuti, televizijska stanica uništena. Zauzet je bio aerodrom Čilipi i blokiran pristup gradu iz vazduha i s mora. Poljanić je ovako opisao situaciju: 'U tom smo času bili najveći zatvor na svetu.' Takvo stanje je potrajalo kroz dobar deo opsade, a stanovnici se, zbog straha od spajperista, nisu usuđivali da se otisnu na more u potrazi za ribom.

JNA snage su nemilice uništavali selo za selom u Konavvlama. Dok je tužilac čitao spisak sela, svedok je opisivao njihove sudbine: Brgad - uništen. Čilipi - uništeni. Dubravka - uništena. Gruda - strašno uništena. Slano - uništeno. Popovići - delimično uništeno. Donja Luta - uništena. Mihanići - uništeni. Drvenik - uništen. I tako dalje, i tako dalje. Na kraju je tužilac pitao svedoka da li su u ovim selima bile vojne postavke hrvatske armije. Poljanić je odgovorio: 'Koliko ja znam, nije bilo ni jedne.' Gotovo bez izuzetka, nenaoružani stanovnici ovih sela nisu pružili nikakav otpor JNA, na čijoj strani nije bilo gubitaka.

Kada su napadnuta konavalska sela, narod je pobeo u Dubrovnik, severnu Dalmaciju i na ostrva. Ostali su mahom stariji meštani. Svedok je ispričao da su oni koji su ostali u selima bili ubijeni ili odvedeni u JNA logore u Morinji u Crnoj Gori ili u Bileći u Bosni. To je saznao od prijatelja koji su preživeli zatvaranje i zlostavljanja. Na pitanje na koji su način ljudi mučeni, odgovorio je: 'Mučeni su na neverovatne načine.'

Mislim da je bolje da uzmete nekog ko je bio tamo nego da ja o tome govorim. Previše je to tužno.'

Mnogi koji su pokušali da se sklone u Dubrovniku nisu našli utočište, jer je JNA bombardovala hotele u kojima su smešteni. Srpko-crnogorska vojska je opljačkala hotele, privatne kuće, čak i brodove u luci. Ovo je potvrdio I svedok Samardžić, koji je video opljačkanu robu u JNA barakama i na putu u Crnu Goru.

Možda zbog zbog svog istorijskog i simboličkog značenja, Dubrovnik je vrlo istaknut u optužnici. Za ono što se desilo u tom gradu, Milošević je optužen za ubistva, namerno ubijanje, namerno izazivanje patnje, okrutno ponašanje i napade na civile, bespravno ograničavanje kretanja i zatvaranje, mučenje i nehumanost, deportaciju i prisilno preseljenje civila, I za razuzdano razaranje i pljačku imovine u periodu od 01.oktobra do 07. decembra 1991.

Ništa nije tragičnije u ratu od stradanja i smrti nedužnih. Ali, užasavajuće je i kada je namerno napadnut značajan simbol kulture. To poljulja našu predodžbu o tome gde smo u vremenu, odakle smo došli, za šta smo sposobni i šta ostavljamo sledećim generacijama.

Uprkos intenzivnom napadu na Dubrovnik, grad nije uništen. Više od deset godina nakon napada, njega i dalje s ljubavlju i znanjem popravljaju. Psihološki ožiljci su dužeg veka i ostaju na onima koji su bili napadnuti, na onima koji su prevarom navedeni da napadnu, i na njihovom međusobnom odnosu. Nadamo se da će suđenje barem jednom od glavnih napadača da ubrza zarastanje njihovih rana.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/svetski-spomenik-kulture-postao-najveci-zatvor>